

РИЗИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ

Терон І.В., к.е.н.

*Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України
(м. Київ, Україна)*

Одним з найбільш актуальних наукових завдань, що постають в процесі модернізації соціально-трудових відносин, є науково обґрунтована й об'єктивна оцінка забезпеченості економічних інтересів основних суб'єктів цих відносин. Наразі модернізаційні процеси, що мають місце в українській економіці в останні роки, чинять суттєвий вплив на складну систему економічних інтересів і спрямування їх взаємозв'язків та циклічність існування у часі, призводять як до появи нових економічних інтересів, так і до більш глибокого усвідомлення вже існуючих і у підсумку — до формування нової структури економічних інтересів.

Попри співпадіння низки економічних інтересів суб'єктів соціально-трудових відносин, значною мірою ці інтереси виступають як соціальні протилежності: наявні суперечливості та дисбаланси між складовими економічного інтересу підприємця та найманого працівника, підприємця та держави, держави — та найманих працівників; водночас інтереси держави в соціально-трудої сфері не тотожні суспільним, оскільки включають до свого складу інтереси державної бюрократії. На нашу думку, вирішення цієї проблеми реалізації узгодженої реалізації економічних інтересів основних суб'єктів соціально-трудових відносин суттєвою мірою залежить від пропорцій розподілу доходів. Між тим у сучасних умовах спаду національної економіки значно звужуються можливості для повної реалізації економічних інтересів, при цьому спостерігається трансформація складної системи мотивів і економічних інтересів, їх адаптація до умов зміненого зовнішнього середовища.

Певні суперечливості інтересів є природним явищем в економічному розвитку, разом з тим, параметри таких диспропорцій та дисонансів мають перебувати у визначених, соціально та економічно прийнятних межах, недотримання яких перешкоджає нормальному розвитку різних елементів відтворення робочої сили та продуктивного соціального капіталу, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій у соціально-трудої сфері.

У цьому плані корисними в процесі оцінки будуть індикатори: граничне значення рівня безробіття; обсяг ВВП на душу населення від середнього по «сімці» і відповідного середньосвітового показника ВВП; ступінь (кількісно-якісні характеристики) соціальної та економічної нерівності між членами суспільства; заборгованість з виплати заробітної

плати; середня тривалість безробіття; питома вага тривалого безробіття в загальних його обсягах, рівень злочинності серед осіб працездатного віку; динаміка та співвідношення мінімальної та середньої заробітної плати; рівень професійної захворюваності, травмування у зв'язку з виробництвом; рівень економічної неактивності населення та частка зневірених у їх числі тощо.

Окремо слід зазначити ризик поляризації сфери оплати праці в Україні та розшарування населення за рівнем доходів, що продукує серед економічно активного населення уявлення соціальної несправедливості та соціального напруження, дестабілізує соціально-трудова сферу і загрожує згуртованості, тобто руйнує наявний продуктивний соціальний капітал і генерує — деструктивний. Його варто оцінювати за комплексом таких розрахункових показників, як: рівень оподаткування доходів; коефіцієнт диференціації заробітної плати за видами економічної та промислової діяльності та за регіонами; коефіцієнт варіації заробітної плати за видами економічної та промислової діяльності та за регіонами; рівень та ступінь суттєвості асиметрії заробітної плати за видами економічної та промислової діяльності та за регіонами тощо.

У свою чергу, гармонізація економічних інтересів суб'єктів соціально-трудових відносин та забезпечення суспільно прийнятного балансу їх реалізації є передумовою формування продуктивного соціального капіталу, тобто досягнення національного консенсусу щодо цілей та засобів модернізації національної економіки. У цьому плані доцільно підкреслити, що значні можливості щодо ефективності і збалансованості реалізації економічних інтересів суб'єктів соціально-трудових відносин також надають принципи гідної праці, забезпечення якої передбачає адекватний дохід та означає нові перспективи з погляду економічного й соціального розвитку, нові можливості, при яких зайнятість, дохід і соціальна захищеність можуть бути досягнуті без компромісу між правами працівників і соціальними стандартами. Механізм узгодження інтересів суб'єктів соціально-трудових відносин насамперед визначається сутністю чинної існуючої економічної системи і може бути оцінений за допомогою розвиненості форм, процедур та інструментів соціального партнерства, результатів соціальної політики держави на ринку праці тощо.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. — Суми : Сумський державний університет, 2013. — Т. 1. — С. 261-263.